

RADKA LACINOVÁ – LINDOURKOVÁ

PO PRAŠNÝCH CESTÁCH
UGANDY

Radka Lacinová - Lindourková

Po prašných cestách Ugandy

Úvod

Mlžný opar, který až dosud přikrýval savanu, rozpouští se pozvolna v chladném ranním vzduchu. Minutu za minutou se slunce zvedá výš, nabývá na síle a nazlátlým světlem zalévá celý kraj. Paprsky se lámou v korunách akácií, rosa září na stéblech trávy a vůně vlhké půdy se mísí s kořeněnou vůní neznámých keřů. Obrisy krajiny se zaostří a změní cestu před vozem v dlouhého hada plazícího se mezi nažloutlými stébly nespasené trávy.

Tam, kde se prašné koleje setkávají s obzorem, vynoří se silueta početného stáda buvolů a znehybní na cestě. Stovka tmavých žulových soch, pevně zasazených do země.

Zastavíme. Ticho v autě přerušuje zvuk motoru. Přede v pravidelném rytmu.

Rozhodně by nebylo rozumné otočit se na cestě. Buvoli jsou pekelně rychlá a zuřivá zvířata. V takovém stádu dřímá obrovská síla, a kdyby explodovala, byla by smrtící. Pozorujeme býky v čele. Mlčenlivě stojí, nehýbají se. Stovka párů vyvalených tmavých očí zasazených v masivních lebkách. Oči vlhké, tupé, bez výrazu.

Přibližujeme se. Pomalu vjíždíme do stáda. Buvoli, kteří stojí automobilu v cestě, začínají po zvážení situace lenivě uhýbat.

Neustupují však ani o centimetr víc, než je nutné, takže se Land Rover téměř celou dobu tře o jejich boky. Jízda nebere konce.

A najednou se ocitáme na bezpečném břehu, stádo zůstává za námi. Ta sytá tmavá skvrna na pozadí zelené savany je menší a menší. Zvláštní – až nyní začíná projevovat známky neklidu, větrí a dává se na útěk. Země duní pod kopyty mohutných těl, prach víří a vlhká srst se v prvních paprscích magicky leskne.

V uzavřeném autě je k nedýchání. Stáhnou zaprášené okno a zadívám se do rozlehlé krajiny. Po stádu buvolů ani vidu. Rukou si otřu zpoceně čelo a hlavu zabořím do sedačky. Přemýšlím, jakým hnutím osudu jsem se ocitla tady, uprostřed černého kontinentu...

Po prašných cestách Ugandy

Česká republika – Praha, květen 2007

Je vedro. Vedro pro jarní období nepřírozené. Vzduch je horký tak, že se pod tenkou halenkou potím. S hlavou sklopenou letím ulicí. Míjím výkladní skříně značkových obchodů a vyhýbám se lidem a jejich pohledům. Nemusím se dívat do odrazu skleněných výloh, abych zjistila, jak vypadám. Vlasy mám spleené do urousaných pramínků, rovně střiženou ofinu připláclou k čelu, obličej jistojistě lesklý a černou řasenku rozpatlanou kolem očí. Dovedu si živě představit, že působím tragicky a dost žalostně. V kapsách zatínám zpoceně ruce a přeji si jediné – už abych byla doma, zamčená ve svém vlastním světě.

Ještě před pár dny bych touto ulicí kráčela sebejistě a ve sklech zaparkovaných vozů pozorovala svůj odraz. Záleželo mi na sobě. Záleželo mi na tom, jak vypadám a jak mě vnímají jiní. A najednou, jako když utne! Kdo je na vině? Můj partner, který po pěti letech

společného soužití ukončil náš vztah. Vztah, o kterém jsem se domnívala, že přetrvá.

Přes větve stromů za okny prosvítají paprsky slunce. Třeptavě dopadají na poničené parkety a velké krabice rozestavěné všude kolem. Stropní větrák neslyšně roztáčí teplý vzduch v místnosti a vytváří tak pocit pohybu a vánku.

Je pátek odpoledne. Lehnu si na zem a nechce se mi vstát. V pozici naznak zírám na větrák, a když se překulím na bok, zavadím pohledem na perspektivu papírových krabic. Je v nich život mého bývalého přítele. Nechce se mi myslet. Nechce se mi vůbec nic, snad jen dolít sklenku vína, která stojí opodál – prázdná, ohmataná, zapomenutá a smutná. Nechci mít v hlavě jedinou myšlenku, ale jsou jich tam stovky. Tlučou se v malém prostoru a narážejí jedna na druhou, rezonují a proplétají se do nesrozumitelného hluku.

Táhne mi na třiatřicet a bez špetky hrdosti žiji v domnění, že můj život končí, že umírám...

„No, to je doba! Kde jsi? Vystojím tu důlek!“ hudruje Zuzka, když konečně – po úpěnlivém drnčení zvonku – otevře dveře svého bytu.

„Promiň, neslyšela jsem...“ omlouvám se a uřvaná ji pouštím dál.

Zuzka si povzdychne, vletí dovnitř jako neřízená střela, a než se došourám do kuchyně, je stůl pokryt dobrotami z místního bufetu.

„Najež se. Jsi hubená jak koza. Vůbec ti to nesluší,“ zhodnotí mě jedním pohledem a pak tiše dodá: „Bože, ten ti dává zabrat. Mizera.“

Musí být tak zatraceně upřímná!?

Zuzka je moje nejbližší přítelkyně. Vzácný člověk. Je taková, jaká jsem si vždycky přála být a bohužel nikdy nebyla a asi ani nebudu – silná, vyrovnaná žena, rázná a racionální.

Ztěžka dosednu na židli a přes ramena přetáhnu pánský svetr. Všechny buňky pohltní vůni cedru – tak důvěrně známou. Dobrou minutu sedím s hlavou svěřenou mezi rameny. Pokořená, nešťastná, zdeptaná.

„Nemůžeš tu být pořád zavřená. Co děláš celý dny?“ zeptá se Zuzka zpříma.

Přes slzavou clonu ji pozoruji. Ona je ženská, které všechno kvete pod rukama, kam šlápnu já, tam sto let tráva neroste.

„Uvažuji o smyslu svého života, topím se ve vaně, vytáčím jeho číslo a chovám se jako hysterka. Prostě se nedokážu ovládnout!“ zvýším hlas nad tou beznadějí.

„Topíš se ve vaně?“ zatváří se Zuzka pobaveně, opře se o kuchyňskou linku a ruce složí na prsa.

Nechci, aby mě litovala, chlácholila, ale na druhou stranu – za trochu pochopení bych byla vděčná!

„To myslím ironicky,“ odpovím, zvednu opuchlé oči a utrousím na půl pusy: „Za to mi nestojí.“

„Máš pravdu, za to ti nestojí! Nestojí totiž za nic. Hlavu vzhůru. Stejně se k tobě nehodil. Mně se například vůbec nezamlouval.“

Tak tomu říkám povzbuzení!

Zuzka si sedne naproti ke stolu a mlčí. Cítím, že mě pozoruje. Možná uvažuje o tom, že to co řekla, bylo nevhodné, a že mě ranila.

„Zítřka bude v *Ponorce* africký večer. Nechceš jít se mnou? Můj známý tam bude mít výstavu fotek z Kamerunu,“ navrhne a z kabelky vytáhne pozvánku. „Myslím, může to být fajn. Odreaguješ se. Dlouho jsme nikde nebyly.“

Jindy bych byla *pro* všemi deseti, dnes kývnu neurčitě.

K snídani chroupu suchý suchar a v dlaních převaluji pozvánku tištěnou na černém papíře. Za denního světla vypadá slibně. Lépe než včera večer, kdy jsem byla přesvědčená, že celý víkend nevytáhnu paty z domu. Mrknu na hodiny, je jedenáct dopoledne. Zavolám Zuzce, sejdem se v sedm večer, a pak otevřu šatník.

Po hrubé obhlídce zjistím s nelibostí, že nemám žádné kloudné oblečení. To, co by přicházelo v úvahu, na mně proklatě odstává. Za poslední dva týdny jsem pekelně zhubla. Natáhnu na sebe tričko a seprané džíny, které mi na bocích drží jen tak tak, a vyrazím do města za nákupy.

Květnové slunce nabírá na intenzitě a míří k letním hodnotám. Horký májový čas.

Do svého oblíbeného krámků s aktuální kolekcí vcházím s jistotou. Vím, že ve svých útrobách, na policích a věšácích skrývá ne zrovna levné kousky, ale což.

Zasloužím si trochu radosti.

„Můžu vám pomoci?“ vrhá se na mě prodavačka ještě dřív, než se stihnu z ostrého slunce rozkoukat.

Nenápadně se rozhlížím. V obchodě jsem jediná zákaznice. To znamená, veškerá pozornost prodavačky bude viset na mně. Nemám to ráda.

„Potřebovala bych nějaké šaty. Trochu provokativní a trochu cudné,“ osměluji se.

„Tak jaké? Provokativní nebo cudné?“ pohrdavě si mě měří dívčina.

Nevím.

Cítím se jako idiot. Aby taky ne. Chci být provokativní i cudná zároveň. Chci lkát doma na podlaze a také světu ukázat, že tu ještě jsem, že stále stojím za to. Copak může takhle dívenka vědět? Je ve věku rozkvětu, den ode dne krásnější. Právě pro takové nás muži opouštějí!

Ale možná i ji život obrousí do tvaru totální debilky – myslím si škodolibě.

„Máme novou kolekci na téma africké safari,“ řekne dívka shovívavě a obě zabrousíme mezi regály.

„Co tyhle?“ strká mi dívčina pod nos lehké okrové šaty s bohatou výšivkou kolem krku.

„Ach, ano!“ rozplývám se.

Planu pro Afriku a vše africké a tyto šaty jsou jako stvořené pro dnešní večer!

„Ta barva vám bude slušet,“ namítne ještě a já musím uznat, má pravdu.

Za předchozí jízlivosti se omlouvám...

Když dorazím do *Ponorky*, Zuzka má zpoždění.

Nevadí, sejdu krkolomné schody a nechám se pohltit temným jádrem podzemního baru. Obhlížím prostor. *Ponorka* je členěná do několika menších sekcí a musím uznat, afrického ducha převzala velmi zdařile. Na stěnách visí fotografie z afrického venkova, tematické masky a obrazy, v koutech stojí sochy z ebenového dřeva. Lidí je tu tak akorát. Jak jinak, nejtěsněji je u baru.

O hudební kulisu se stará taneční skupina ze *Zimbabwe*. Spoře odění muži výskají, zpívají, bubnují na obrovské bubny a vlní se tak přirozeně, že je dobrých pět minut se zaujetím sleduji.

Korzuji po *Ponorce*, prohlížím si nádherné fotografie, vyhlížím Zuzku a pomalu upíjím šampaňské, které mi kdosi vrazil do ruky.

„Omlouvám se. Vy jste ta dáma z tisku?“ ozve se za mými zády hrubý mužský hlas.

Otáčím se s napjatým očekáváním a živou představou ošlehaného charismatického muže, něco na způsob Petra Slavíka či Jirky Kolbavy, ale bohužel, moje nadšení zchladí podsaditý čtyřicátník ve vytahaném tričku.

„Ne, nejsem z tisku,“ odpovím. „Proč myslíte? ...Jo tááák...“ pousměju se a mrknu na svoji brašnu s foťákem.

„Fotíte?“ zeptá se mě ten podivín a přistoupí o krok blíž.

„Tak trochu,“ křečovitě sevřu skleničku v ruce a ustoupím o dva kroky vzad.

Kdyby mi byl sympatický, řekla bych mu, že fotografování zbožňuji, že je to jedna z mých největších vášní, a že mám dnes v plánu fotit noční město, romantické uličky a zákoutí pod lampami,

ale namísto toho přemýšlím, jak toho muže taktně odpálkovat. Protože mě nic kloudného nenapadá, otočím se k němu zády a zadívám se na jednu z vystavených fotografií.

Snad mu to dojde?

„Líbí se vám?“ nedá se odbýt a civí na můj profil.

Není mi to příjemné, jsem si vědoma svých nedostatků. Ten člověk mě znervózňuje, přesto se zdvořile usměje a kývnu.

„Teda, procestoval jsem celou Afriku, ale tak krásný úsměv jsem nikde neviděl,“ vyhrkne a uznale hvízdne. „Prodávají tu někde růže? Za ten úsměv bych vám koupil celej puget.“

„Procestovali jste Afriku?“ zeptám se zaujatě.

Růže mi jsou ukradené.

„Jasně, tyhle fotky jsou moje. Aleš Sláma, jméno mé,“ vyzubí se a propíchne mě očima.

„Jééé, vy už se znáte?“ slyším právě dobíhající, udýchanou Zuzku. „Omlouvám se za zpoždění.“

„Ahoj Zuzi,“ líbne ji Aleš přátelsky na čelo. „Rád tě zase vidím.“

„Páni, tobě to sekne,“ sklidím pochvalu od Zuzky a Aleš lišácky mrkne.

„Vypadáte jako žena kmene Samburu. Nemyslím to špatně. Takhle voháklá byste tam zapadla. Byla jste někdy v Keni mezi Masaji?“ optá se a očima sjíždí moji kostnatou figuru.

„Ne, mezi Masaji jsem nebyla,“ povzdychnu si, „ale ráda bych se někdy do Afriky vypravila.“

„A na co čekáte? Jed'te! Věřte, Afrika vás přivítá a vy ji budete milovat,“ vyhrkne nadšený Aleš a běží k baru pro drink, kde se srdečně vítá s dalšími známými.

Pohledem plaché laně se zapíchnu do Zuzky.

Cestu do západní Afriky, do Ugandy, jsme spolu plánovaly už před pěti lety. Jenže čas běžel. V mém životě se objevil dokonalý muž, kterého sice cestování nepřitahovalo, ale měl spoustu jiných předností, a tak jsem se přistihla, jak každého Silvestra k mojí přítelkyni pronáším tutéž větu: „Tenhle rok s tebou určitě vyjedu.“

Nebo: „Až našetřím více peněz.“

Případně: „Až dodělám vejšku.“

Až, až, až...

Zatímco Zuzka podnikala výpravy za dobrodružstvím každý rok a následně mě obohacovala úžasnými fotografiemi ze vzdálených, exotických míst, já sebe samu ujišťovala, že ten největší poklad nad poklady veškerého světa mám u sebe v podobě jedinečného a absolutně nenahraditelného partnera.

Pokud je z těch slov cítit zášť, pak je to v pořádku.

„Poletíme?“ zeptá se Zuzka zřítím po několika minutách mlčení a úvah.

„Myslíš, do Ugandy?“ ujišťuji se obezřetně, zatímco moje přítelkyně horlivě kýve na znamení souhlasu.

Uvědomuji si, že Afrika nemusí být nedosažitelná. Můj život se momentálně převrátil naruby a já se ocitám v jiné pozici. Sice odkopnutá, ale nezávislá a svobodná. Můžu přetnout pomyslnou hranici a vydat se za svými sny – a to bez ohledu na druhého! Kdy

jindy vycestovat než teď? S kým jiným, než s ní? Zuzka, ačkoliv africkým kontinentem nepolíbená, procestovala půlku světa, má zkušenosti a navíc, je úžasná *pohodářka*...

„Ráda bych letěla co nejdříve,“ špitnu přiškrčeně.

Po pravdě, letěla bych kamkoliv, hlavně odsud vypadnout. Ztratit se.

To co následuje onen večer lze popsat jako obrovskou euforii.

Zašijeme se v polotemném koutku *Ponoroky* a za doprovodu afrických bubnů rozléhajících se prostorem plánujeme cestu na rovník.

Aleš se občas zastaví, naše nadšení okoření některým ze svých afrických zážitků a jako cestovatel na volné noze uděluje dobře míněné rady. Oči mu planou, jak rád by nás doprovázel.

V šatech *Samburu* – jak pojmenuji ten nový úžasný kousek – upijím lahodné víno, tváře mi hoří, vnitřně se chvěji a těším se na dny příští. Co na tom, že vyberu spořicí účet? Žiju pro tento okamžik! Cítím, že jakási energie prostupuje mým rozervaným nitrem a do žil vlévá radost. Radost z očekávání něčeho dlouho vysněného. Něčeho nového.

Večer sama v prázdném bytě sedím mezi narvanými krabicemi mého bývalého přítele a v náruči svírám pugét růží od Aleše. Zabořím nos do čerstvých květin a vdechnu jejich omamnou vůni. Jsem si jistá, že překonám všechno, a že to nebude lehké a nebude to hned, ale vím – předpokládám – bude líp...

Praha – Ruzyně, listopad 2007

„Dámy a pánové, vítáme vás na palubě letu 597 holandské letecké společnosti KLM letícího z Prahy do Amsterdamu,“ ozývá se z reproduktoru nakřáplý hlas pilota. „Jsmo krátce před startem. Zkontrolujte si prosím vaše bezpečnostní pásy a vypněte všechny elektronické přístroje. Děkuji.“

Okénkem letadla se dívám do mrazivého rána a periferně vnímám Zuzku sedící po levé straně. Je sedmá hodina ranní. Letiště v Praze se ocitá pod sněhem. Zatímco neposedná spolucestující lustruje svůj mobil, mě mrazí v zádech. Za šestnáct hodin Uganda, s přestupem v *Amsterdamu* a v keňské *Nairobi*.

„Aleš nám přeje příjemný let a spoustu afrických zážitků. Mám tě moc pozdravovat. Asi se nám trošku zakoukal,“ popichuje Zuzka a po upozornění stevardky mobil zaklapne.

Od oněch květnových událostí v *Ponorce* uběhlo půl roku. Mezitím se můj přítel odstěhoval – k jiné ženě – a já si ještě prošla několika hysteriemi. Šest měsíců by měla být doba dostačující k zmobilizování vnitřních sil. Dala jsem se trochu do kupy a výlet na rovník důkladně organizovala. Zuzka mi nechala volnou ruku, a věděla proč. Samotná příprava na moji první cestu za hranice Evropy mi pomáhala odpoutat se od věcí minulých – i přítomných. Byla

jsem Ugandou naprosto pohlcená. Prodírala jsem se internetovou pavučinou, ale bohužel v Česku se nedaly najít informace, které by na takovou cestu byly potřeba. Narazila jsem na pár, opravdu jen pár blogů lidí, kteří se do Afriky vypravili sami. Ale to nestačilo.

Pochopila jsem, že nezávislé cestování africkým kontinentem sice je a bude tím největším dobrodružstvím, ale vydat se úplně na vlastní pěst je pro dvě ženy obrovské riziko. Z toho důvodu jsme po zralé úvaze a na Alešovo doporučení oslovily cestovní agenturu specializující se na Afriku. Agentura zajistila letenky, vůz s průvodcem a také rezervovala ubytování dle harmonogramu, který jsme sestavily. Myslím, že to bylo rozumné řešení, protože způsob cestování, kdy je člověk odkázaný jen a jen na sebe, vyžaduje silné, odvážné, dobrodružné osobnosti a to já, na rozdíl od Zuzky, nejsem.

Těšila jsem se a každému to podávala jako báječný nápad. Projekt Ugandu byla skutečná výzva! Ne každý se ovšem tvářil tak nadšeně jako já. Z reakcí mé rodiny, mých přátel a kolegů vyplynulo, že se jedná o nebezpečnou cestu. Spousta lidí vnímala Afriku jako krvelačnou destinaci, kde je pouze neprostupná buš, domorodci běhající nazí s oštěpem v ruce, není tam jídlo ani voda a každého návštěvníka unesou nebo sní.

„Nemáte nic lepšího na práci, než se nechat zabít u divochů?“ ptali se někteří sarkasticky.

„To je hloupé a povrchní klišé, Afrika je jiná,“ tvrdil mi Aleš. „Je třeba s těmi lidmi tam jednat s úctou a respektem. Navíc, budete mít průvodce, všechno by mělo být v pohodě. Uvidíš, bude to zkušenost, zážitek a ten vám nikdo nevezme. Poznáš jiný svět, uvidíš

to, o čem se většina jen domnívá a co zprostředkovávají média. Získáš nadhled... až tam budeš, vzpomeň si na mě – Afriku si buď zamiluješ, nebo ji budeš nenávidět. Nic mezi tím neexistuje.“

Nemohu říct, že se mi na mysl nepřiloudala obava. Stát se může cokoliv – vždyť se chystáme do africké divočiny. Čím více se termín odletu blížil, tím jsem byla nervóznější. Poslední tři dny jsem téměř nespala. Napětí střídalo očekávání a strach se mísil s nedočkavostí.

„Já mám taky nervy. Letíme někam, kde to neznáme,“ zašeptá mi Zuzka důvěrně do ucha těsně před odletem a mé srdce pookřeje.

Cítí se stejně ztraceně jako já!

„Ale to je právě ten adrenalin. To na cestování miluju,“ zchladí mě jednou větou a já se opět uzamknu do své ulity.

Pod zavřenými víčky si rozvlním rudou africkou zemi, obrovské stromy a jezera s hrochy. Vidím vesnice, tak jak je znám z cestopisných filmů. Tvoří shluk malých domečků se slaměnými střechami. Pastevci ženou savanou stáda koz a ženy se zdobí obrovskými náušnicemi z plechu. Je teplý večer. Lidé sedí venku před chatrčemi, nabírají jídlo z jedné mísy a zvou nás...

A je to tady! Letadlo nabere rychlost a odlepí se od země. Za chvíli jsme nad oblaky, vycházející slunce je barví do nazlátlých tónů a ukazuje směr.

Někde pod námi se ztrácí naše malá, milá zemička...

Krátce po půlnoci, po dlouhých hodinách letu, přistáváme na rovníku. Ve vysněné Ugandě.

Noc je černá jako uhl. Hvězdy na nebi jasně svítí. A vzduch? Tak teplý a těžký.

Zvláštní, ráno nás letadlo prudce vyneslo ze sněhu a mrazu a ještě téhož dne vrhlo do rozpálené propasti tropů, doprostřed vlhkého pekla. Hned se začínáme potit a odkládat svetry.

Obklopené Afričany splyneme s davem a unášené jedním směrem míříme do malé letištní haly. Jedno odbavovací okénko pracuje v klidu, bez náznaku nejmenšího spěchu či nervozity. Na vlastní kůži poznáváme gumový čas. Nikdo nikam nechvátá a vše je *hakuna matata* – žádný problém.

Úředník v modré uniformě vyřizuje vízum. Dlouze nás porovnává s fotografiemi v pasech a pohledem sjíždí tam a zpět. Posléze na ebenové tváři vyloupne nádherný úsměv a s mokrým razítkem nám popřeje příjemný pobyt. Takové úsměvy se v Čechách vidí málokdy. Jak později zjistíme, Uganda je jimi přeplněná.

Ověšené bágly, které také během letu nezaznamenaly žádnou újmu na svém vzhledu a struktuře, stojíme před letištní halou. Jenže, domluvený průvodce s pronajatým vozem nikde.

Po dvou hodinách posedávání, protahování, přešlapování a přecházení z místa na místo podléháme vnitřní panice. Jsme po celém dni unavené, vystresované a tudíž není divu, že se do podvědomí stále častěji vkrádá otázka – *Co když žádný průvodce nepřijede?*

Snažím se využít chvíle dlouhého čekání a ve směnárně na letišti vyměňuji dolary na ugandské schillingy. Bankovky chtějí pouze nové, nepoškozené, ideálně vydané po roce 2003. Za starší dolary je horší kurz, nebo je nesmění vůbec.

Tři hodiny od přiletu jsou ty tam. Sedíme na zavazadlech, hlavy v dlaních. Mlčíme. Pouze velká zelená sarančata, vábená osvětlenou letištní halou, nepřestávají naši maličkost ignorovat a pořádat splašené nálety.

„Co budeme dělat? Vezmeme si taxík a ubytujeme se v některém z hotelů? A zítra? Co budeme dělat zítra?“ ptám se Zuzky.

Ta pokrčí rameny a špitne: „Někde jsem četla, že depresář by v Africe nepřežil... musíme se obrnit trpělivostí. Počkáme ještě hodinku a pak něco vymyslíme.“

Zavřu oči. Nadechnu se zhluboka. A pak znova a znova. A ještě jednou. Poprvé se setkávám s vůní tropů. Je to podobná vůně, jako bývala v krámku *Cizokrajné zboží* v našem městě. Vůně mandlí, hřebíčku, datlí, kaka, vanilky, bobkového listu, pomerančů a sušených banánů. Jenže tahle vůně je přece jen trochu jiná –

lepkavá. Se vznášejícím se pachem rozpálené půdy a zatuchlých kanálů města odpuzuje i příjemně dráždí.

Rozjímání přeruší pronikavé troubení klaksonu. No, konečně! Ze zaprášeného Land Roveru vyskakuje vysoký, hubený černoš se širokým úsměvem na líci.

„Jambo!“ je jeho první slovo doprovázené dlouhou, hlasitou kaskádou smíchu. „How are you?“ *Jak se máte?*

Chci znechuceně odpovědět – *Fajn* – aby si ten vysmátý, pozitivně naladěný muž uvědomil, že tu na něj tři *hod'ky* čekáme, trpíme a trneme, ale namísto toho mu úsměv opětuji.

Vlastně je fajn, že je tady.

Energicky se k nám řítí, představuje se jako *Gerald* a podává pravici na přivítanou. Než se stačíme rozkoukat, nahází zavazadla do auta, a než bys řekl švec, hbitě skočí za volant. Během několika málo minut se od letiště odpíchne a už jedeme přes osvětlené město podél *Viktoriina jezera* k hotelu, stranou od hlavní ulice.

Hotel, tedy spíše malý turistický hotýlek, kde máme strávit dnešní noc, je schovaný za vysokou zdí, mezi valy hlíny a dvěma zděnými domky.

Na recepci přebíráme klíče od pokoje, a ještě než se ubytujeme, sedáme na dvůr ke stolečku, na ostrůvek zameteného betonu uprostřed červené hlíny a zeleného rákosu.

Pokoje v přízemí, převážně určené pro místní klientelu, mají vstup rovnou ze dvora. Někde chybí dveře a místo postele leží na zemi matrace. Žádná televize, žádné rádio. Pouze tma a oddychování hosta v tmavém rohu.

Černá žena oblečená do pestrých zelených šatů přináší ke stolu lahvové pivo a hořící svíčku, ke které se brzy začnou scházet brouci a můry.

U blikající svíčky rozprostřeme mapu Ugandy a seznamujeme průvodce s trasou příštích třiceti dnů.

Je nám známo, že sever je pro turisty nebezpečný z důvodu neustálých nepokojů ze strany Súdánců, proto bychom se rády vydaly k severozápadní části Ugandy a odtud na jih podél hranic s Demokratickou republikou Kongo až k nejnižnějšímu cípu země.

Zuzka klouže prstem po mapě, národní parky obtáčí dokola a pěstěnými nehty poklepává jemně na cílové body.

Ve větší míře přebírá komunikaci. Já s nelibostí zjišťuji, že na tom se znalostí anglického jazyka nejsem tak dobře, jak se mi v pravidelných *Englishlessons* zdálo. S určitostí jsem se přecenila! Tudíž, plaše se usmívám a občas se i mračím, protože ačkoliv napínám uši a odezírám ze rtů, nerozumím ani slovo. Už teď si dávám předsevzetí, že na sobě musím víc makat.

Gerald má stále úsměv na tváři. Vypadá to, že ho společnost dvou osamělých – *atraktivních?* – dam těší. Je velmi aktivní a navrhuje místa, která by nebylo marné navštívit i mimo plán.

Lámavou angličtinou se mu snažím vysvětlit, že bychom také rády zavítaly mezi *Pygmeje*.

Protože nás zajímá způsob jejich života – myslím si pro sebe.

Dál ze sebe nevysoukám ani hlásku.

Gerald chápavě přikyvuje. *Hakuna matata.*

Posléze se rozloučíme, popřejeme si dobrou noc a o samotě ve dvou dopijíme pivo.

„Co na něj říkáš?“ je moje první otázka.

Samozřejmě ho musíme zhodnotit.

„Můj dojem? Vypadá v pohodě,“ odpoví Zuzka a lokne si piva.

„Nikdy předtím jsem si nepodala ruku s černochem,“ poposednu si. „Byl to zvláštní pocit.“

„Hele,“ varovně zvedne obočí Zuzka, „četla jsem nedávno *Bílou Masajku* a vůbec těmhle zvláštním pocitům nerozumím.“

„Tak jsem to nemyslela,“ obhajuji se, ačkoliv o nějaké *Bílé Masajce* nemám ponětí.

„Ale jo, uznávám, Gerald je sympaťák,“ naváže Zuzka na společnou vlnu a nad hořící svíčkou mi začne vyprávět příběh o ženě ze Švýcarska, která jela se svým přítelem na dovolenou do Keni a tam se bláznivě, absolutně nekontrolovaně zamilovala do válečníka kmene *Samburu*. Rozhodla se žít s ním kdesi v buši, v primitivních podmínkách mu porodila dítě a protrpěla řadu tropických nemocí.

„...čím déle mezi Masaji žila, tím více narážela na nepochopení a kulturní odlišnosti, takže nakonec ten příběh neskončí happy endem, ale totálním fiaskem,“ odfrkne si Zuzka, zatímco já valím oči a nevěřicně kroutím hlavou.

Vzduchem se line vůně masa. Mladík na malém štokrleti opodál dělá na ohni kozí špízy. Když si všimne, že ho pozorujeme, donese nám dva a pak ještě dva a pivo.

„Tak dobrou chuť.“

Snad to ve zdraví přežijeme.

Stísněný pokoj v prvním patře je vybaven jednoduchým dřevěným nábytkem. Okna nahrazují otvory zalátované hrubým pletivem. Koupelna je bez světla, tmavá a nečistá. Voda z kohoutku téměř neteče.

Seznámit se můžeme s prvním exotickým hmyzem velikosti mravence. Leze po vlhkých dlaždičkách a jsme mu *šumafuk* – ignorace je vzájemná. Po skromné hygieně, ukrytá pod moskytiérou, okamžitě usínám...

Malými okénky proniká dovnitř pokoje světlo a vlahý větřík. Přináší s sebou svěží vůni afrického rána a štěbetavý zvuk místního ptactva.

S hlavou položenou na tvrdém režném polštáři dívám se před sebe. V duchu si představuji mapu světa a vzdušnou čáru – vede od mého domova na vzdálený rovník. Srdce se mi sevře, blažeností i obavou z neznámého.

Jsem v Africe.

Mrknu na hodinky. Je osm. Rychle přepočítám čas. U nás odbíjí šestá ranní. Za normálních okolností bych se hnala mrazivým ránem do zaměstnání. Ta změna je víc než příjemná.

Když můj zrychlený tep zklidní tempo do přijatelné jednotvárnosti, otočím se na bok a odhrnu moskytiéru visící nad postelí. Odhodlaná splnit si svůj velký sen, chci v tento moment jediné – užít si první ráno na černém kontinentě.

Zuzka sedí na posteli a kartáčem si pročešává dlouhé vlasy kaskádovitě jí splývající po zádech. Vyměníme si pronikavé pohledy a vzájemně se obdarujeme úsměvem.

„Jak se spalo?“ optá se a zkušeným pohybem si sváže vlasy do bohatého uzlu.

„Kupodivu, po dlouhé době jsem spala celou noc. Asi to bude tím, že ze mě spadl všechn ten předchozí stres,“ odpovím, čapnu kraťasy barvy khaki a přes hlavu přetáhnu bílé tričko.

„Po snídani bych se šla trošku projít a okouknout město. S Geraldem se sejdem až v poledne, takže máme spoustu času,“ navrhne Zuzka.

Nadýchnout se svěžího ranního vzduchu po dusné noci v tmavém pokoji jeví se i mně jako výborný nápad. A tak, sotva se nasnídáme, necháme se zlákat africkými ulicemi v *Entebbe*.

Co člověka uhodí do očí především, je světlo. Všude jasno, všude slunce.

Obrněná představou žebráků, oblézačů a naháněčů jsem příjemně překvapená. V patách je nám jen malý chlapec s otevřenou pusou a trsem žlutých banánů.

Ulice města tvoří vozovky oddělené po stranách otevřenými odpadními strouhami. Domy jsou většinou ploché, přízemní. Žádný přepych, pompéznost. Obyčejná omítka, zdi v pastelových barvách a na nich šmouhy od deště.

Za strouhami se podél celých ulic odehrává veškerý domácí i hospodářský život. Ženy připravují pokrmy, prodávají žvýkačky, perou a suší prádlo. Jako by tu platil příkaz, že všichni musí v osm

hodin ráno opustit dům a žít na ulici. Byty jsou zřejmě tak malé, těsné a nuzné, že je v nich přes den k nedýchání.

Na hlavní třídě voní z umaštěných kusů papírů banánové placičky, v rychlosti uplácané zručnými rukama obchodníků. Hbitě přistrčí stoličku každému, kdo se na chodníku u miniaturního ohniště zastaví.

Vrcholem neslušnosti je jíst na ulici za chůze.

Snídaně v hotýlku byla víceméně sestavená z ovoce a kávy a po pěší dvouhodinové vycházce se žaludek hlasitě ozývá. Zasedáme tedy k plastovým stolkům v jedné z nejbližších hospod a zaboříme nosy do nadějně vypadajícího jídelního lístku: oříšková omáčka, fazole, mrkvová polévka, salát.

V tom okamžiku se objeví mladá slečna a řekne: „Jestli chcete jíst, nabídnout vám můžu jediné rybu.“

Servírovaná ryba je malá, ale chutná. K našemu stolu přisedá majitel místního lokálu, mezi sousty se ptá, jak se máme a upřímně se raduje.

V první chvíli si připadám jako bílý exot, než pochopím, že nejde o barvu kůže, vlasů, ani pohlaví, ale o přirozený naturel toho muže. On je zkrátka mezi svými hosty rád. Na každého se usmívá, s každým se dává do řeči, pobírá informace a ty svoje aktuální předává dál.

Tak se dozvídáme, že *Viktoriino jezero* omílající město *Entebbe* je sice největším africkým rezervoárem sladké vody, ale ryb v něm je čím dál méně. Navíc to, co se vyloví, jde většinou na export a pro místní tu zůstává jen zlomeček. To vysvětluje ty miniaturní porce.

Hospůdka je vybavena pouze jednou balenou půllitrovou vodou. Jak je to s nedostatečnou zásobou nápojů, majitel lokálu vysvětlit nedokáže.

„Hakuna matata,“ prohodí se širokým úsměvem na líci a pokrčí rameny.

Když chceme zaplatit účet, onen radostný muž zjistí, že nemá drobné schillingy. Situaci řeší úsměvem – vůbec ho to nevyvede z míry. Naši velkou bankovku rozměňuje od kolemjdoucích lidí, odběhne až bůhví kam daleko, vyžaduje drobné od právě projíždějících řidičů, mezitím poklábosí a zbytek hledá ve svých kapsách. Nevím, jestli se mám smát, nebo nevěřičně zírat. Tento úkon mu zabere necelou hodinu. Myslím, že Afrika nabídne nejedno překvapení, a už teď jsem si jistá, že mě absolutně pohltí.

Krátce po poledni máme *spicha* s Geraldem. Na denním světle se mi jeví jako muž s velkým osobním kouzlem. Hluboké vrásky na čele a šediny prosvítající mezi černými vlasy můžou prozrazovat čtyřicítku. Ale nevím, skutečný věk těžko odhadnout. V Africe se stárne rychle.

V malém krámku na hlavní tepně nakoupíme zásoby balené pitné vody a pak se necháme dopravit k přístavišti *Viktoriina jezera*. Tam se bez našeho černošského průvodce nalodíme do motorového člunu a s plnou parádou vyrážíme k ostrovu *Ngamba Island*, kde se nachází záchraná stanice pro osířelé šimpanze.

„To všechno chcete brát s sebou?“ kulí oči lodivod středního věku a podrbe se ve vlasech.

Mrkneme na dva batohy a brašnu s foťákem. Vzhledem k tomu, že na ostrově budeme nocovat, nezdá se nám to moc. Máme v zavazadlech jen ty nejdůležitější věci!

„Ježíš, to je těžký!“ drmolí pod jemný knír a batohy zasune pod lavici. Poté si povytáhne umaštěné dříny, posune něco jako párátko z jednoho koutku do druhého a nastartuje motor.

Sotva se člun zařízne přídí do vln jezera, zamáváme Geraldovi stojícímu na břehu.

Snad se s ním i se zbytkem našich věcí zítra shledáme?

Plavba po *Viktoriině jezeře* je zdlouhavá. Město *Entebbe* se za našimi zády vzdaluje, slunce pálí a nemilosrdně se zařezává pod kůži. Jednou nás předjíždí člun s hlučným motorem a podruhé malá loď, jejíž lodivod využívá vítr v zádech a napíná sešivanou plachtu. Většinou se ale domorodci v dlouhých dřevěných kánoích spoléhají na vlastní síly.

Dalekohledem, který jsem na poslední chvíli přihodila do zavazadla, zaostřuji vydlabané loďky s pasažéry a ostrůvky s primitivními příbytky. V takových chatřích, stlučených z prken, tráví svůj život rybáři s rodinami. Polonahé děti pobíhají po břehu, mávají na pozdrav a vyskakují do výšky. Přibližuji na dosah ty drobné postavičky se širokými úsměvy a na dálku pozdrav oplácím.

Zuzka se naklání přes člun a ruce noří do jezera. Nabere hrst chladné vody a svažuje si krk a dekolt. Tento úkon opakuje do té doby, než lodivod od kormidla zabručí: „V jezeře je bilharzie.“

„Bilharzie je ve stojatých vodách!“ ohradí se Zuzka. „V hluboké vodě, několik metrů od břehu přece žádné riziko nehrozí!“

„Ale kdepak!“ zasměje se muž hromotlucky.

„Bilharzie je v celém jezeře. Ten červíček se vám do těla může zavrtat kdekoli. Radši se osušte,“ radí lodivod a od kormidla ukazuje k rozlehlému ostrovu prorostlému deštným pralesem: „Támhle už je *Ngamba Island*.“

Čím více se přibližujeme, tím lépe rozeznáváme muže oblečené v zelených overalech. Z břehu ostrova na nás přátelsky volají: „Jambo! Vítejte!“

Vylézám z motorového člunu, mávám na pozdrav a úsměvy oplácím. Avšak nepozornost, ostré slunce, váha batohu s životně důležitými věcmi, foťák na rameni a v neposlední řadě pohyblivý člun pod nohama způsobí, že zakolísám a nebýt lodivoda, spadnu s celým nákladem rovnou do jezera zasaženého *bilharzií*.

Lodivod si přehodí ušmoulané párátko z jednoho koutku do druhého a něco pro sebe zahuhňá. Může to znamenat – *Holka jedna bláznivá*. Nebo – *Tyhle bílé turistky jsou pro zlost*.

Děkuji mu neskonale, ale zdá se, že ani to jej nepřesvědčí ustoupit od image medvěda bručouna. Zalovím v kapse batohu a podám mu bankovku. A ejhle, ugandské přísloví – *Kam nemůže Bůh, jde dolar* – se vyplácí. Lodivod hodí zpátečku a s ladností gentlemana mi podává ruku ke snadnějšímu přestupu na břeh.

Usazujeme se na zem do stínu velkého fíkovníku. Pracovníkům záchranné stanice předkládáme pasy a očkovací průkazy. Zdravotní stav a potvrzená očkování nám umožní vstup mezi lidoopy.

„Šimpanzi jsou náchylní k mnoha lidským chorobám, musíme být opatrní, protože se s nimi dostanete do blízkého kontaktu,“

vysvětluje své počínání sympatický mladík. „Na ostrově je pětaticet osiřelých šimpanzů, těch, kteří ztratili šanci na přežití v divočině. Jsou to zvířata vyrvaná z jejich původního prostředí, týraná, kupovaná nebo prodávaná jako hlavní chod regionální kuchyně... Věděli jste, že ročně je v Africe pytláky zabito okolo pěti tisíc šimpanzů?“ zeptá se mladík a vykulí velké oči.

Pokrčíme rameny. Tato informace je pro nás nová, stejně jako vše okolo a celá Uganda.

„Jsou loveni pro maso,“ pokračuje, „nebo jako cenný artikl pro černý obchod se zvířaty. Bohužel pro mláďata objevil se nový fenomén, tak zvaný *witchcraft*, který je vážně ohrožuje. Části jejich těl se rozprodávají jako magické předměty využívané k čarodějným obřadům. Během násilného odchytu mláďat zbytečně zahyne až patnáct dospělých šimpanzů, kteří je chrání.“

V očích mladého muže hoří ohníčky zloby, když ukazuje fotky malých šimpanzů s uřezanými prsty.

„Toto je *Connie*,“ poklepe prstem na šimpanzí slečnu. „Byla zabavena vojenskou hlídkou nedaleko *Mbarary* společně s několika šimpanzi. Transport přežila jako jediná... A tohle je šestiletá *Jane*. Objevena byla v kuchyni v *Kambale* v Kongu. Na ostrov přijela téměř bez srsti, vystresovaná, vyhublá. Už tu je dva roky, ale pořád má problém s váhou. Oproti ostatním je extrémně hubená.“

Okamžitě k této šimpanzí *anorektičce* pojmu citový vztah. Je droboučká a milá.